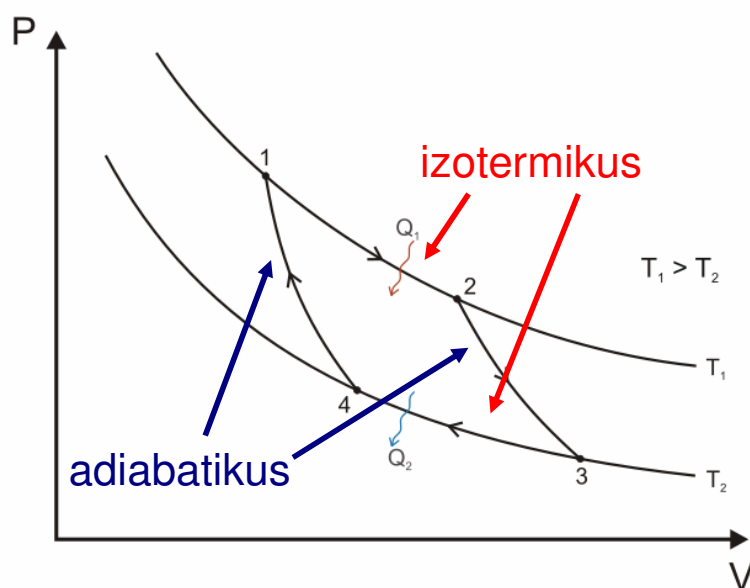

Carnot-ciklus (Sadi Carnot, 1796-1832)
Ez a **maximális hatásfokú** körfolyamat.
Nem tartalmaz irreverzibilis folyamatokat.
A **hőátadás** mindig **izotermikus**.

Hatásfok: $\eta = 1 - T_H/T_M$

Megjegyzés: a **Kelvin-féle** hőmérsékleti skála pontosan a **Carnot-ciklus** hőátadásaival van definiálva: $T_H/T_M \equiv -Q_H/Q_M$

6. A termodinamika III. főtétele

Az abszolút nulla fok (K) nem érhető el véges számú termodinamikai lépésben.

$T \rightarrow 0$ esetén S egy konstanshoz tart.

7. Az entrópia

A **rendezetlenség** mértéke. A rendszer munkavégzésre való „**képtelenségét**” jellemzi. Az entrópia egy spontán folyamatban **nem csökkenhet**. Irreverzibilis folyamatok során mindig **nő**.

Példák:

- **jégkocka** olvadása egy pohár vízben: a víz (egy része) magától **sohasem fagy vissza** jéggé, pedig az energiamegmaradás nem tiltaná. **Jég**: rendezett állapot (kristály).
- **Tintahal** tintájának elkeveredése vízben

Hogyan definiáljuk kvantitatívan?

Infinitezimális izoterm folyamat esetén:

$$\Delta Q = \Delta W = p \cdot \Delta V = nRT \cdot \Delta V/V$$

$$\Delta V/V = (1/nR) \cdot \Delta Q/T$$

Az entrópia megváltozását definiáljuk így:

$$\Delta S = \Delta Q/T \text{ (mértékegysége: J/K).}$$

A rendszer **rendezetlenségét** (az anyag belső mozgásának intenzitását) adott ΔQ hőmennyiség **jelentősebben** növeli, ha a rendszer **kis** hőmérsékletű.

Az **entrópia** csak a **rendszer állapotától** függ, attól **nem**, hogy oda **milyen úton** jutott el.

Reverzibilis körfolyamatnál $\Delta S = 0$
(pl. Carnot-ciklus).

Irreverzibilis folyamat esetén ΔS a kezdeti és végállapotot összekötő **reverzibilis** folyamatokon keresztül számított integrál:

$$\Delta S = \int \frac{dQ}{T}$$

Az **entrópia nem marad meg**: a II. főtétel szerint nem csökkenhet, általában nő.

Az entrópia **mikroszkópikus** értelmezése:
ha egy adott makroszkópikus állapotot leíró különböző lehetséges **mikroállapotok száma w** ,
akkor $S = k \cdot \ln(w)$,
ahol $k = R/N_A$ a Boltzmann-állandó.

Példa: pénzfeldobás 4 érmevel.

a) makroszkópikus állapot: „mindegyik írás”

mikroszkópikus állapot: ÍÍÍ: $w = 1$.

b) „az érmék fele írás”:

FFÍÍ, FÍFÍ, FÍÍF,

ÍFFÍ, ÍFÍF, ÍÍFF: $w = 6$.

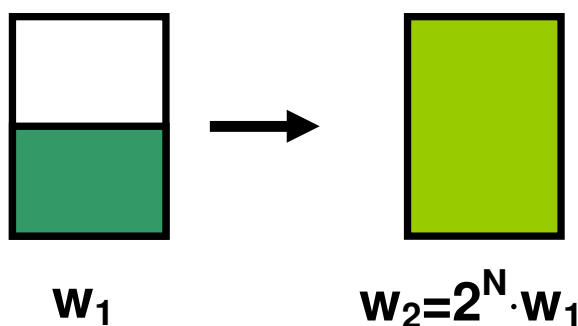
Példa:

szabad tágulás: tartály egyik felében **gáz** (N molekula), másikon **vákuum**.

Eltörjük a válaszfalat.

Ekkor a hőmérséklet nem változik, munkavégzés sincs.

Minden molekula **kétszerannyi** helyen lehet.

$$\begin{aligned} \Delta S &= k \cdot \ln(w_2) - k \cdot \ln(w_1) = \\ &= k \cdot \ln(2^N w_1) - k \cdot \ln(w_1) = kN \cdot \ln(2) \end{aligned}$$

Vigyázat: itt $\Delta T = 0$, $W = 0$, $\Delta Q = 0$, de mégis **változik** az entrópia. Ez **irreverzibilis** folyamat, itt nem lehet a $\Delta S = \Delta Q/T$ képletet használni.